

Memòria 2011

L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, constituït pels manuals, llibres notals i protocols de més de cent anys del districte notarial de la capital catalana, forma part de l'Arxiu General de Protocols del Col·legi de Notaris de Catalunya, amb el qual es troba instal·lat de manera unitària a la seva seu, i és gestionat per aquesta institució. Integrat en el Sistema d'Arxius de Catalunya, és el primer arxiu de l'Estat espanyol d'entre els notariais, tant per l'antiguitat com per la continuïtat i la transcendència dels seus fons. I, alhora, és un dels principals centres d'investigació i estudi del país, amb un nombre d'usuaris (gairebé 2.300) i de consultes (13.500, una nova xifra rècord) que manté el seu ritme creixent.

Durant l'any 2011, l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona ha continuat desplegant les funcions ja tradicionals i que li són pròpies com a centre responsable de la custòdia, el tractament i la difusió del patrimoni documental generat per la institució notarial barcelonina, des de la seva gènesi, a l'inici del segle XIII, fins avui dia, d'acord amb la normativa sectorial corresponent.

En aquesta memòria es recullen i sistematitzen de manera sintètica aquestes competències, agrupades en quatre grans apartats, segons l'esquema coherent de funcions desplegades pels centres arxivístics: recepció o ingressos de fons; conservació en el triple vessant de preservació, restauració i reproducció; organització i tractament, igualment en un triple vessant de classificació, ordenació i descripció, i, en darrer terme, comunicació i difusió dels fons.

Convé advertir, en tot cas, que sobre els primers punts relatius a l'ingrés de fons, a la conservació o a la mateixa organització de la documentació en els seus diferents vessants, aquesta memòria recull tasques que fan referència a l'Arxiu General de Protocols del Districte de Barcelona més que no pas a l'Arxiu Històric. Tasques que, pel fet que formen part del mateix cicle o procés documental i són executades pel personal de la Secció Històrica, s'hi han incorporat.

Com a aspectes més remarcables de la tasca duta a terme durant aquest any 2011, es pot destacar:

- L'ingrés dels protocols del districte de Badalona, municipi que abans s'integrava dins del districte de Barcelona i que, per tant, ens correspon conservar. I també el retorn dels protocols del districte del Vendrell a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès.
- La finalització del projecte d'ampli abast de digitalització i microfilmació dels registres medievals, en la seva primera i segona fase (fins a l'any 1450), amb la captura i el tractament d'un nombre d'imatges realment elevat, que se situa al voltant de les 750.000.
- L'avenç en la descripció dels protocols del segle XIX, segons el pla establert d'acord amb la Fundació Noguera, com també en la seva retolació.
- La publicació del número XXIX de la revista *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*.

1. RECEPCIÓ I INGRÉS DE LA DOCUMENTACIÓ

1.1 Ingré de protocols

D'acord amb la legislació notarial vigent, han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona els protocols de més de vint-i-cinc anys corresponents a les notaries demarcades dins el seu districte notarial, que actualment aplega, de manera exclusiva, la capital catalana.

Les xifres de notaris i volums del protocol general es mantenen en una línia clarament ascendent respecte dels anys anteriors, ascens que en aquest any ha estat encara més fort i que està en consonància amb el fet de creació de noves places arran de la demarcació notarial de 1983:

- Any 1985: 104 notaris i 1.503 volums.

D'altra banda, els protocols que en aquest any han esdevingut centenaris i que, per tant, han passat a formar part de l'Arxiu Històric, obert a la consulta i a la investigació històrica, són:

- Any 1911: 50 notaris i 153 volums.

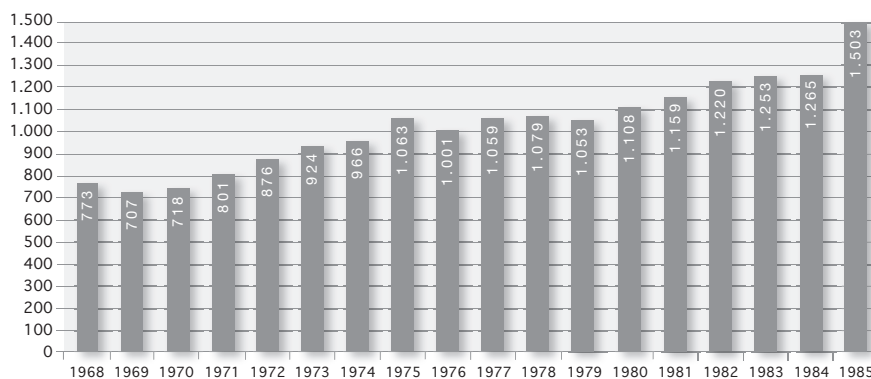
1.2 Ingré de pliques

Igualment, han ingressat a l'Arxiu General les pliques obrants a les notaries, corresponents tant a dipòsits de tipus general com a testaments, memòries testamentàries o altres documents relacionats:

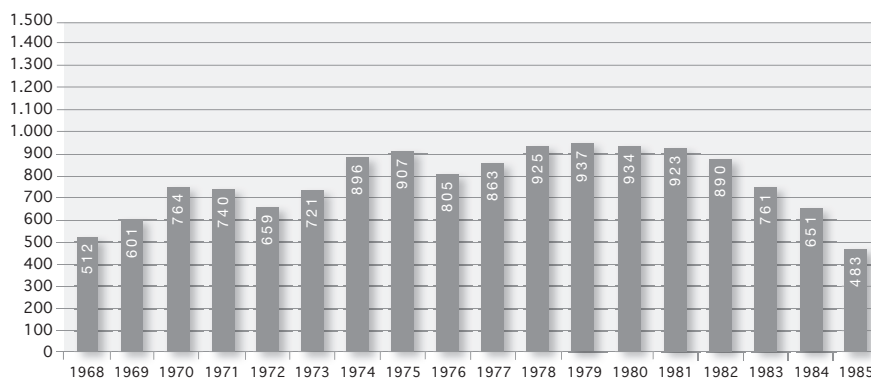
- 33 dipòsits de diferents anys.

EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ NOTARIAL BARCELONINA: 1968-1985

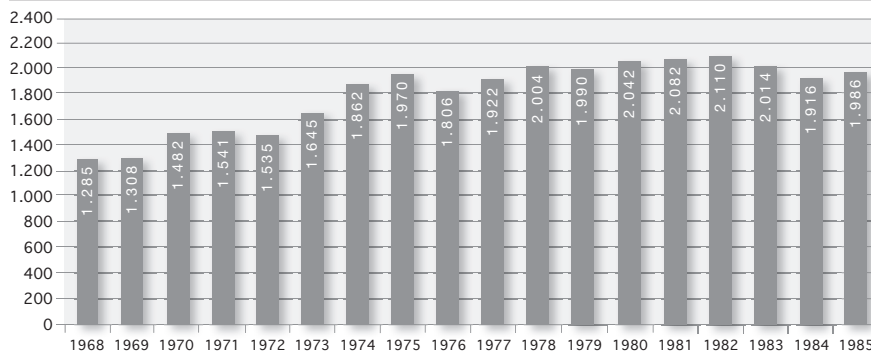
PROTOCOL GENERAL

PROTOCOL PROTESTOS

PROTOCOL GENERAL I PROTESTOS

1.3 Ingress i concentració de protestos

En darrer terme, també han ingressat a l'Arxiu General els protocols especials de protestos corresponents del districte de Barcelona, els quals han estat instal·lats al dipòsit del carrer Entença de Barcelona:

- Protocols de protestos del districte de Barcelona de diferents anys (de 1985: 87 notaris i 483 volums, amb un notable descens respecte dels anys anteriors, motivat sobretot per la promulgació de la Llei canviària i del xec de 1985, que considerava altres vies de reclamació diferents al protest notarial).

Així mateix, trobant-se ja molt avançada la tasca de concentració dels protocols especials de protestos dels altres districtes de Catalunya al mateix dipòsit d'Entença, durant l'any 2011 s'han traslladat, d'una banda, el districte de Figueres (només resta ara el de Reus/Falset, a més dels cinc que inicialment van decidir quedar-se'ls), i, de l'altra, nous protocols dels districtes de Badalona i Sant Boi de Llobregat, que no s'havien recollit en el seu moment per motius diversos:

- Febrer, 10: Districte de Badalona, 97 volums.
- Març, 29: Districte de Figueres, 277 volums.
- Juny, 2: Districte de Sant Boi de Llobregat, 44 volums.

1.4 Arxiu General Intermedi de Protocols de Catalunya

Constituit mitjançant el conveni signat amb la Generalitat de Catalunya el 21 de novembre de 2007, i amb seu provisional a l'Arxiu General de Protocols de Barcelona, el 20 de juliol de 2010 el Col·legi de Notaris signà un nou acord amb la Generalitat determinant que, en els llocs on la situació de l'Arxiu Comarcal i el volum de la documentació ho permetés, els notaris arxivers podrien continuar dipositant en els esmentats arxius comarcals els protocols intermedis.

Durant l'any 2011 han ingressat a l'Arxiu General Intermedi, d'una banda, els fons del districte de Badalona, que de fet ens pertoca conservar perquè abans Badalona formava part del districte de Barcelona i, per tant, tenim la seva documentació més antiga, i, de l'altra, els fons corresponents del districte de Sant Boi de Llobregat:

- Febrer, 10: Districte de Badalona, de 1958 a 1985, 856 volums.
- Juny, 2: Districte de Sant Boi de Llobregat, de 1984-1985, 108 volums.

D'altra banda, en compliment de l'acord de 15 de juny de 2011, al final d'aquest any s'han retornat a l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès, on es

troben els altres protocols amb els quals formen unitat arxivística, els protocols del districte del Vendrell, els quals havien estat integrats dins l'Arxiu General Intermedi de Protocols de Catalunya mitjançant diferents transferències:

- Desembre, 14: Retorn del districte del Vendrell, de 1978 a 1984, 195 volums.

1.5 Arxiu dels fons de Corredors de Comerç de Catalunya

Com a institució successora dels quatre antics col·legis territorials catalans de corredors de comerç, el Col·legi de Notaris de Catalunya ha fet front a la ingent massa de volums generats pels fedataris mercantils cessats amb anterioritat a l'any 2000, mitjançant la creació de l'Arxiu de Corredors de Comerç de Catalunya (ACCC), constituït per quatre seccions corresponents a cadascun dels esmentats col·legis territorials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona). D'aquestes seccions, l'única destinada a mantenir-se activa és la de Barcelona, ja que, d'acord amb la legislació vigent sobre el destí dels llibres registre, aquests han de ser transferits a l'arxiu notarial de districte corresponent.

Així, fruit de les transferències corrents dels anys anteriors ja han ingressat més de dos-cents volums generats per tres fedataris barcelonins. Aquesta xifra, cal recordar-ho, anirà augmentant de manera exponencial en els propers anys, ja que com més ens apropem a les transferències corresponents als últims anys del segle XX, major serà el nombre de corredors que continuaren en actiu com a notaris posteriorment a la fusió. Concretament, durant l'any 2011 han ingressat:

- Gener, 11: Plaça de Barcelona, de l'antic Col·legi de Corredors de Comerç de Barcelona, de 1984-1985, 21 volums.

Pel que fa a les altres seccions, gairebé es poden considerar tancades. Durant l'any 2011, s'han traslladat els registres del districte d'Arenys de Mar, pertanyent al Col·legi de Girona. I tan sols resta per ingressar els llibres provinents dels districtes de Balaguer i la Seu d'Urgell, del Col·legi de Lleida, i de Tortosa, del Col·legi de Tarragona, que com el d'Arenys de Mar havia estat recollit pel notari arxiver d'acord amb la política inicial dictada per la Junta Directiva:

- Març, 17: Districte d'Arenys de Mar, de l'antic Col·legi de Corredors de Comerç de Girona, de 1975 a 2000, 393 volums.

2. CONSERVACIÓ DELS PROTOCOLS

2.1 Manteniment de suports

S'han dut a terme les tasques pròpies de manteniment de les unitats d'instal·lació, tant de les capsas com de les carpetes que protegeixen els volums, amb una actuació preferent sobre els protocols del segle XIX, que han estat objecte de descripció durant aquest període. D'igual manera, s'ha finalitzat la retolació dels protocols del segle XVIII i s'ha iniciat la del segle XIX.

2.2 Enquadernació de protocols del segle XX

S'ha prosseguit la tasca de reparació de les enquadernacions i, en tot cas, de restauració dels protocols del segle XX, de notaris i anys diversos, amb una xifra similar als exercicis anteriors:

- 36 volums de protocols.

2.3 Restauració de protocols

Igualment, s'ha continuat la línia de restauració progressiva dels volums històrics més malmesos. Com ja s'apuntava en la memòria de 2005, en el seu moment s'optà per fer tots els protocols de l'Escrivania de Marina, per les raons que s'hi exposaven, per bé que també cal afegir-hi alguns protocols generals en mal estat:

- 5 protocols de l'Escrivania de Marina.
- 1 protocol del segle XV i 6 del segle XIX.

2.4 Restauració de pergamins

Iniciada el 2009 la tasca de nova catalogació de la col·lecció de 1.700 pergamins de l'Arxiu Històric, per tal de dotar-la d'una organització més coherent i d'un nivell de descripció més aprofundit, el 2010 s'inicià també la restauració d'aquells pergamins que necessitaven un tractament de reforç i aplanament que en permetés la ubicació en els nous armaris arxivadors. Durant el 2011 s'han restaurat:

- 106 pergamins dels segles XIV-XV, del centenar i mig previstos fins al 1500.

2.5 Digitalització

Signat al final de 2006 amb Artyplan Document el projecte de digitalització i microfilmació dels registres medievals de l'Arxiu Històric i iniciats els treballs de manera sistemàtica el gener de 2007, al final del 2011 s'ha pogut acomplir el projecte, que ha tingut una durada de cinc anys i ha suposat la digitalització d'un total de 747.429 imatges de registres notarials,

des de l'inici (final del segle XIII) fins al 1450. Resta ara pendent només la confecció i entrega d'un nombre notable de microfilms. Concretament, durant el 2011 s'han digitalitzat i tractat:

- 114.343 imatges, corresponents a 504 registres.

2.6 Instal·lacions d'arxiu

Canviada l'any 2006 la maquinària de climatització de l'Arxiu Històric i Intermedi, durant el 2011 se n'ha continuat controlant el rendiment, mercès als sensors de control o termohigrògrafs i mitjançant lectures automàtiques periòdiques dels paràmetres de temperatura i humitat, bàsics per a la conservació òptima dels fons documentals.

Igualment, durant els mesos de gener i febrer d'aquest any s'ha dut a terme una revisió dels quatre dipòsits d'arxiu de la seu col·legial, tant pel que fa a armaris com a instal·lació. Així, s'han col·locat uns topalls de reforç als armaris cantoners que tanquen cada bloc i s'han repassat els volants dels armaris dels quatre dipòsits.

Finalment, el maig de 2011 s'han adquirit dues planeres metàl·liques, de deu calaixos cadascuna, en substitució de l'antiga, per a una millor i més correcta instal·lació dels pergamins, que en l'actualitat es troben, precisament, en fase força avançada de restauració i nova descripció.

3. ORGANITZACIÓ I TRACTAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

3.1 Classificació i ordenació dels fons

S'han dut a terme les tasques pròpies de tractament i organització dels fons de protocols generals ingressats a l'arxiu:

- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació dels protocols de l'any 1985, amb 104 notaris i 1.503 volums.

Igualment, s'han ordenat els protocols especials de protestes del districte de Barcelona ingressats a l'arxiu:

- Ordenació cronològica (1985) i alfabètica (de notaris).

Encara, durant els primers dos mesos de l'any, en revisar les instal·lacions dels quatre dipòsits d'arxiu del Col·legi, s'ha fet també una nova ordenació i ubicació dels districtes de fora de Barcelona (Badalona, que ha estat extret dels protocols de Barcelona, Sant Boi de Llobregat i el Vendrell), els quals s'han situat al primer soterrani.

Pel que fa als fons de corredors de comerç, s'ha dut a terme la remoció de més de 4.800 caixes que contenen bona part dels llibres registre provinents de l'antic Col·legi de Corredors de Tarragona. D'aquesta manera, s'ha pogut assignar un codi unívoc a cadascun dels 5.510 llibres que s'hi guardaven, així com comptabilitzar amb total precisió el nombre de volums tarragonins dipositats.

També s'ha organitzat i dotat d'un mètode arxivístic coherent el fons intern, petit però important, de les relacions de transferència de protocols i modificacions d'escriptures:

- Classificació i ordenació de les sèries de relacions de transferència i de modificacions d'escriptures de l'Arxiu General del Districte, de l'any 1985.

Sobre aquest punt, afegim que en els darrers mesos d'enguany s'ha fet també una revisió exhaustiva dels anys anteriors d'aquestes sèries documentals de relacions de transferència (actes d'entrega i addicions d'inventari) relatives al districte de Barcelona i, alhora, s'han actualitzat i reordenat les de la resta de districtes notariais del Col·legi de Notaris de Catalunya.

Finalment, gràcies a l'adquisició de les dues planeres metàl·liques esmentades, s'ha començat a ordenar la col·lecció de pergamins, d'acord amb la nova classificació sorgida de les tasques de catalogació iniciades el 2009.

3.2 Descripció dels fons

Continuant amb el projecte patrocinat per la Fundació Noguera, d'elaboració del nou inventari dels protocols de l'arxiu, enguany s'han dut a terme les tasques següents:

- Finalització de l'arranjament físic de les unitats d'instal·lació del segle XIX anteriors a 1862, tasca que consisteix bàsicament en una nova ordenació dels notaris i en la neteja dels volums.
- Finalització de la informatització dels fitxers manuals dels protocols del segle XIX fins a 1862, que configuren el primer volum de l'inventari (1801-1862).
- Preparació de l'edició del volum VII del nou inventari dels protocols de l'arxiu, corresponent a la primera meitat del segle XIX (fins a 1862), en el número 33 de la Col·lecció d'Inventaris d'Arxius Notariais de Catalunya de la Fundació Noguera (preparació de l'original, confecció dels índexs, revisió de proves...).

- Inici de les tasques de descripció dels protocols de la segona meitat del segle XIX, a partir de 1862, any de promulgació de la Llei orgànica del notariat, a incloure en un segon i darrer volum d'inventari d'aquesta centúria (1863-1900). Cal dir que aquest període coincideix amb el moment de la gran expansió demogràfica, urbanística i industrial de Barcelona, fet que resta reflectit perfectament en l'ingent nombre de volums d'aquests anys (més de 7.100 volums en menys de quatre dècades, enfront dels menys de 5.000 de les més de sis dècades anteriors). D'altra banda, atesa la uniformitat dels protocols i el seu elevat volum, s'ha optat per unificar en una les diferents tasques que comporta la descripció (identificació, elaboració informàtica de les fitxes, neteja i arranament dels volums).

En segon terme, quant als fons de corredors de comerç, continuant el criteri emprat els anys anteriors, s'ha procedit a descriure a nivell d'inventari sumari els llibres registre de corredors ingressats aquest any, tant aquells provinents del districte d'Arenys de Mar, amb què es tanca la secció corresponent a l'antic Col·legi de Girona, com les transferències corrents del districte de Barcelona.

Finalment, en tercer lloc, enllestida el 2010 una primera descripció dels pergamins fins al 1500, s'ha procedit, en paral·lel amb les tasques d'ordenació, a una revisió dels registres i a la confecció de les taules de tradició de cada document. Així mateix, s'ha iniciat l'estudi introductor, centrat en la història dels productors, la història arxivística de la col·lecció i les característiques diplomàtiques dels pergamins.

4. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ DELS FONS

4.1 Servei a la sala de consulta

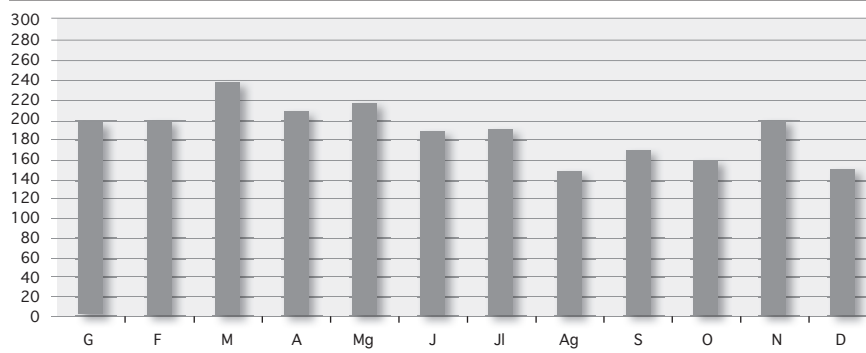
Aquesta és, sens dubte, la finalitat última del conjunt de tasques desenvolupades a l'arxiu i, alhora, la que ocupa més dedicació i atenció quotidiana. Amb un nivell de consulta creixent, d'acord amb l'extraordinària importància de la documentació que s'hi custodia, les xifres totals d'usuaris i de consultes o volums servits situen el nostre centre entre els més prestigiosos i visitats del país.

Aquest servei a la sala comporta moltes intervencions puntuals d'ajut, de resolució de dubtes de tot tipus (arxivístics, paleogràfics, diplomàtics, històrics...) i d'assessorament bibliogràfic o documental:

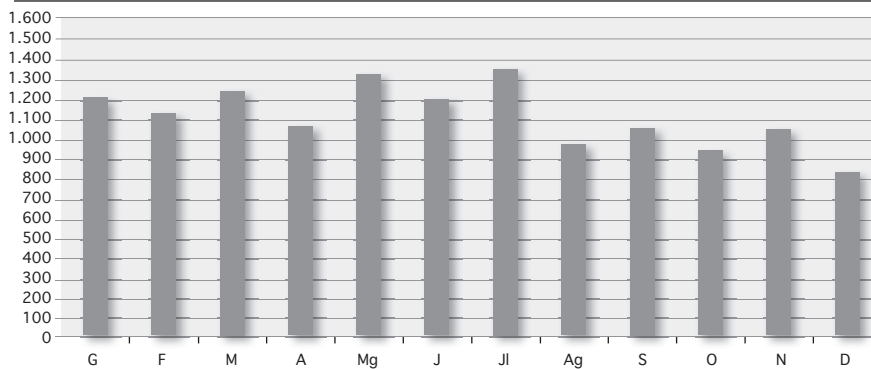
ESTADÍSTICA D'USUARIS I CONSULTES, ANY 2011

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana diària usuaris	Mitjana diària volums
Gener	20	199	1.206	9,95	60,30
Febrer	20	200	1.131	10	56,55
Març	22	240	1.257	10,91	57,14
Abril	19	212	1.081	11,16	56,89
Maig	22	220	1.324	10	60,18
Juny	20	187	1.205	9,35	60,25
Juliol	21	193	1.368	9,19	65,14
Agost	22	151	993	6,86	45,14
Setembre	22	172	1.088	7,82	49,45
Octubre	20	160	946	8	47,30
Novembre	21	202	1.053	9,62	50,14
Desembre	19	153	836	8,05	44
Total	248	2.289	13.488	9,23	54,39

USUARIS

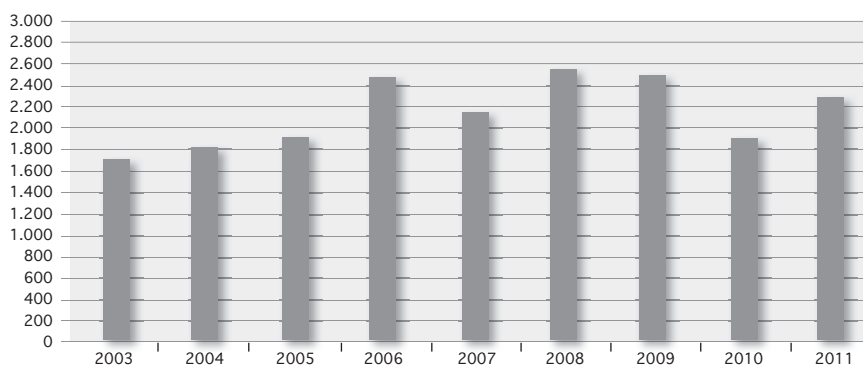
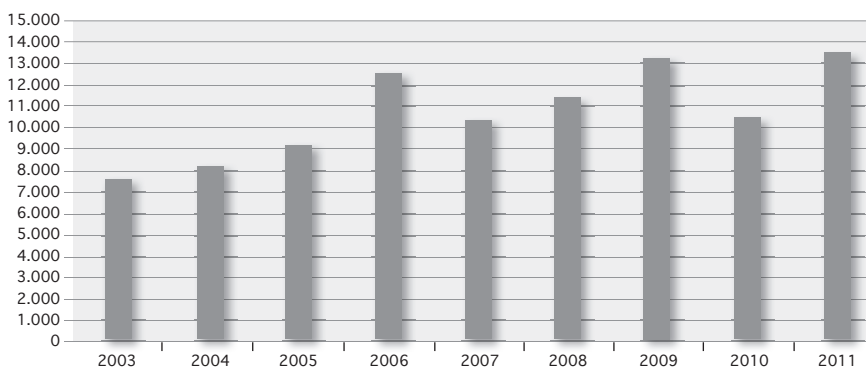
VOLUMS

EVOLUCIÓ DE L'ESTADÍSTICA D'USUARIS I CONSULTES: 2003-2011

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana usuaris	Mitjana volums
2003 (*)	94	653	2.895	6,95	30,80
2004	251	1.809	8.102	7,21	32,28
2005	248	1.920	9.022	7,74	36,38
2006	246	2.485	12.501	10,10	50,82
2007	248	2.166	10.222	8,73	41,22
2008	250	2.573	11.396	10,29	45,58
2009	249	2.529	13.160	10,16	52,85
2010	250	1.902	10.302	7,61	41,21
2011	248	2.289	13.488	9,23	54,39

(*) De l'any 2003, només es disposa de dades a partir del mes d'agost. Per tant, les gràfiques d'aquest any s'han confeccionat amb les mitjanes.

USUARIS**VOLUMS**

- S'han realitzat un total de 13.488 consultes —nova xifra rècord— per part de 2.289 usuaris, amb un ascens respecte dels anys anteriors —especialment les consultes—, fet que consolida la línia ascendent, tal com es pot veure en les gràfiques adjuntes.

4.2 Servei indirecte

De manera complementària al servei directe a sala, s'han atès una seixantena de consultes per correspondència —majorment i cada cop més a través del correu electrònic— sobre documentació de l'arxiu. I, sobretot, s'ha atès també una quantitat no xifrada, però molt nombrosa, de consultes telefòniques de tipus molt divers: informació sobre situació de protocols de Catalunya, sobre notaris antics, sobre centres d'arxiu, preguntes sobre tipologies notariales, orientacions bibliogràfiques i documentals, ubicació de poblacions dins els districtes i un llarg etcètera.

4.3 Reproduccions

Com a resultat de les investigacions dutes a terme pels usuaris, sempre que l'estat dels registres i protocols ho ha permès, s'ha donat resposta a la seva sol·licitud de reproducció. D'aquesta manera:

- S'han realitzat un total de 6.500 reproduccions del fons documental de l'arxiu.

4.4 Visites comentades

Més enllà de les activitats habituals de tractament, descripció, difusió dels fons i d'atenció als usuaris, també es realitzen a l'arxiu, en el decurs de l'any, freqüents visites comentades per part de facultats o d'escoles universitàries, de personalitats i d'altres grups ben diversos que s'hi interessin. Les visites més significades realitzades en aquest any, que ha superat amb escreix el nombre d'anys anteriors i que s'ha caracteritzat també per tenir diverses visites de grups d'altres països, han estat les següents:

- Gener, 27: Universitat de Barcelona, Facultat de Filologia, Dr. Lluís Cifuentes (8 alumnes).
- Març, 11: Universitat Autònoma de Barcelona, Aules d'Extensió Universitària (20 alumnes).
- Març, 30: Universitat Autònoma de Barcelona, Escola Universitària Gimbernat, Grau en Informàtica i Serveis, Sr. José Alberto Marín (6 alumnes).
- Abril, 2: Curs de Secretariat Jurídic, Col·legi d'Advocats de Barcelona, Sra. M. Rosa Panadès (35 alumnes).

- Abril, 11: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Sr. Hug Palou (15 alumnes).
- Abril, 13: Universitat de Barcelona, Facultat de Dret, Sr. José Alberto Marín (10 alumnes).
- Abril, 15: Grup de notaris francesos en visita institucional al Col·legi de Notaris de Catalunya (25 persones).
- Maig, 2: Grup de Notaris belgues del Col·legi de Namur en visita institucional al Col·legi de Notaris de Catalunya (10 persones).
- Juny, 2: Estudiants de la John Marshall Law School de Chicago en visita institucional al Col·legi de Notaris de Catalunya (12 alumnes).
- Setembre, 16: Grup de notaris francesos del Consell Superior del Notariat i de la Comissió de Deontologia en visita institucional al Col·legi de Notaris de Catalunya (20 persones).
- Octubre, 20: Grup de nous notaris del Col·legi de Notaris de Catalunya en la seva presa de possessió (30 persones).
- Octubre, 26: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Ignasi Baiges i Dra. Helena Cantarell (25 alumnes).
- Octubre, 27: Universitat de Cagliari (Sardenya), Història Medieval, Dra. Olivetta Schena (12 alumnes).
- Novembre, 3, dijous: Universitat Pompeu Fabra, Facultat de Dret, Dr. Tomàs de Montagut (10 alumnes).
- Novembre, 7: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dra. Eva Serra (15 alumnes).
- Novembre, 8: Universitat Internacional de Catalunya, Facultat de Dret, Dr. Josep Serrano (30 alumnes).
- Novembre, 29: Universitat de Barcelona, Facultat de Dret, Sr. Lluís Jou (10 alumnes).
- Desembre, 1: Grup de notaris vietnamites i del seu Ministeri de Justícia en visita institucional al Col·legi de Notaris de Catalunya (15 persones).
- Desembre, 14: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Josep Hernando (20 alumnes).
- Desembre, 15: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dra. Àngels Solà (15 alumnes).

4.5 Classes pràctiques

En la línia de connexió ben directa de l'arxiu amb les universitats i altres institucions culturals, prèvia concertació, s'hi imparteixen amb regularitat classes pràctiques de diferents matèries relacionades amb la documentació (metodologia i crítica textual, paleografia i diplomàtica, antropologia...). De l'any 2011, remarquen les següents:

- Octubre, 26: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Jaume Dantí (20 alumnes).
- Curs: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Josep Hernando (45 alumnes).

4.6 Publicacions

L'arxiu, en la seva línia ja tradicional de promoure publicacions de caire històric i jurídic, edita, sota el patrocini de la Fundació Noguera, una prestigiosa revista històrica i institucional, titulada *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, de periodicitat anual:

- Edició del número XXIX (2011) de la revista *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, publicada pel Col·legi de Notaris de Catalunya i patrocinada per la Fundació Noguera.

A més, en el marc de col·laboració amb altres institucions culturals en l'elaboració i redacció de llibres, articles i treballs relacionats amb la institució notarial, la seva documentació i els arxius de protocols, el personal de l'arxiu ha publicat corresponent a aquest període:

- «Los archivos de protocolos, depositarios de la memoria colectiva» a Enrique Villalba y Emilio Torné (ed.), *El nervio de la República: El oficio de escribano en el Siglo de Oro*, Madrid: Calambur Editorial, 2010, p. 315-336 (Biblioteca Litterae, 24) (Laureà Pagarolas).
- *Homines de Terracia. Cultura escrita i hegemonia feudal (Terrassa, ca. 950-1150)*, Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2011, 303 p. (Col·lecció Arxius i Societat, 6) (Vicenç Ruiz).
- «L'Arxiu de Corredors de Comerç de Catalunya: una proposta per al tractament arxivístic dels fons de fedataris mercantils», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols* (Barcelona), XXIX (2011), p. 329-368 (Vicenç Ruiz).

4.7 Conferències

Entre les diverses activitats de difusió realitzades, a part de les fins ara ressenyades, mereix un esment especial la conferència que, el dia 31 de maig de 2011, pronuncià el Dr. Albert Garcia Espuche, uns dels usuaris de l'arxiu de major pes específic i projecció en el camp de la investigació històrica, amb el títol «Els ulls dels notaris. De la vida quotidiana a l'economia d'un país (Barcelona i Catalunya, 1550-1714)».

4.8 Col·laboracions

El personal de l'arxiu ha participat en activitats culturals dutes a terme per diferents institucions i, així mateix, ha impartit cursos sobre arxius i documentació notarial. Destaquem:

- *L'arxiu: fonament d'una correcta gestió administrativa*, en el *Curs de Secretariat Jurídic*, organitzat per l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, el març de 2011 (Vicenç Ruiz).

Barcelona, maig de 2012

